

**ZESPÓŁ SZKÓŁ EKONOMICZNYCH NR 3 IM. OSKARA LANGEGO
W NOWYM SĄCZU**

**USTRÓJ I ORGANIZACJA PAŃSTWA
OSMAŃSKIEGO W XIV WIEKU**

**EDYTA LASOTA
UL. KOSIŃSKIEGO 2/14
33-300 NOWY SĄCZ
TEL. (018) 442-86-50
18 LAT**

- Nowy Sącz 2007 -

Jedną ze znaczniejszych dat, która wpłynęła na tworzenie państwa osmańskiego jest zwycięstwo sułtana Murada I w bitwie z Serbami pod wodzą króla Łazarza na Kosowym Polu, dnia 20 czerwca 1389r.

Jednak początki państwa sięgają II połowy XIII w., kiedy Turcy zaczęli podbijać tereny Azji Mniejszej, a następnie odnieśli zwycięstwo nad cesarzem bizantyńskim Romanem IV Diogenesem pod Montzikertem, co otworzyło im drogę do opanowania całej Anatolii, w wyniku czego powstały tam dwa państwa tureckie: Daniszmanda i Seldżukidów, którzy po klęsce w bitwie z Mongołami pod Kósedag, miał już tylko wegetować pod protektoratem surowych najeźdźców. Wtedy to poczęły tworzyć się drobne państewka tureckie zależne zarówno od sułtana, jak i od jego mongolskiego zwierzchnika, namiestnika, ilchanów, mongolskich panów Persji i innych krajów tego obszaru. Na czele stali bejowie, naczelnicy plemion, więc księstwka te po turecku zwały się bejlikami. „Kresy” państwa to udź, czyli po prostu „koniec” w rezultacie dawało to „kresowi bejowie”, którzy byli zwani udź beglerii można przyrównać ich do margrabiów. Takim udź begi był, Ertogruł, przywódca tureckiego plemienia Kryj w Bitynii, twórca niewielkiego bezliku, który miał umocnić i rozwinąć jego syn Osman, właściwy protoplasta dynastii władającej Turkami Azji Mniejszej; zwanymi od niej Osmanami.

Na początku podboju Azji Mniejszej przez Turków mocne były wśród nich jeszcze tradycje szamańskie. Mehmeda Daniszmanda, twórcę wspomnianego państwa – rywala Seldżukidów, uważa się za szamana, dopiero, co nawróconego na islam. Poza tym Turcy dodatkowo musieli wyzbyć się resztek buddyźmu. Jednak podstawowym obowiązkiem państwa i władcy muzułmańskiego, a więc również państwa i władcy osmańskiego, było zapewnienie zwycięstwa islamu w świecie. Droga do urzeczywistnienia tego ideału to dżihad, czyli wysiłek, bądź gazza, czyli walka, które to terminy rozumowane są w Europie, jako „wojna święta”. Islam wedle koncepcji Proroka miał stać się religią uniwersalną, tak samo uważał, m.in. Osman, który z czasem stał się w hierarchii arabsko-muzułmańskiej emirem. Ponadto tytuł sułtana miał być nadany oficjalnie przez klifa, jako zwierzchnika całego świata muzułmańskiego. Jednak po pewnym okresie na edyktach władców osmańskich, pojawił się po raz pierwszy wyraz chan. Modny stał się również tytuł zwany szachem (Selim I) i kasjer (Sulejman Wspaniały).

Poza tym Turkom nie były obce pewne zasady rycerskie, jak, np. wierność słowu danemu przeciwnikowi w momencie rozejmu. Innym przejawem organizacji państwa było nie dopuszczanie młodych książąt do zarządzania prowincją i od dzieciństwa zamykano ich w otepiającym osamotnieniu – „The kafes”, tj. dosłownie „klatka”. Warto również zaznaczyć, że Osman i jego syn Ochran, którzy mimo tego, iż w 1326 r. wielkie miasto Brusę, to i tak żyli skromnym trybem życia przodków i swego ludu. Natomiast dopiero Murad I staje się dumnym chudawendigiarem i chanem.

Władza podzielona jest na begów, dowódców wojsk oraz ulemów (wiedzących, uczonych), którzy prowadzą sprawy, tzw. kancelarii. Natomiast w sułtanacie seldżuckim dużą rolę odgrywał język, kultura i administracja perska, która u Osmanów schodzi na drugi plan i jest widoczna w skarbowości. Następnie u boku sułtana staje jego namiestnik – wezyr. Ponadto już wcześniej wspomniana przeze mnie skarbowość, to nic innego jak zasoby skarbu, które najlepiej można zdobyć na wojnie, w postaci łupów wojennych. Na tej podstawie wyraźnie widać, jak sacrum miesza się w islamie z profanum.

Na drugim miejscu stawia katechizm, czyli „mienie pochodzące z handlu”. Odnosi się przede wszystkim do kupców, gdyż sam Prorok wywodził się z tegoż to stanu. Bardzo ważne było także rolnictwo. Obok własności prywatnej w ręku rolników i tzw. wakfów, część użytków rolnych należała do państwa, co pozwalało na uposażenie członków dynastii i wojska – jazdy lennej sipahiów. Osmanowie popierali również interesy rzemieślników, głównie tkaczy zgrupowanych w Brusie, starym ośrodku przemysłu jedwabniczego. Ponadto podatki, m.in.

poglówne wpływały bezpośrednio do skarbu państwa. Państwo dążyło do stworzenia armii stałej, zawsze gotowej – do boju. Po zdobyciu Adrianopola przez Murada I w 1363r. Wprowadził on nakaz pozyskiwania danin w postaci poboru młodych synów, którzy z czasem stawali się członkami pieszego „nowego wojska” – jeni czari, czyli „janczarów”, czyli armia, która miała być sprawczynią wielu zwycięstw.

Państwo osmańskie opierało się na zasobnym skarbie i karnym wojsku. Panował w nim ład i spokój, prawdziwa pax Otomana, oparta na prawie koranicznym, zaś od czasów Murada I również na uzupełniających je edyktach sułtańskich oraz na zasadzie tolerancji wobec innowierców. Nastąpiła także islamizacja ludności, która w doktrynach i praktykach zasad islamu stapiała się z innymi jeszcze elementami, m.in. chrześcijańskimi, przez co trafiali oni do serc i rozumu chrześcijan. Natomiast, tzw. zrzeczenia achi, które pielegnowały tradycje rycerskie i krzewiły ideały islamu, przyczyniły się do powstania, a później do ekspansji państwa Osmanów.

Bibliografia

Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego z 1992 r.

Zygmunt Abrahamowicz „Ustrój i organizacja państwa osmańskiego w XIV wieku”